

ЗАКОНОДАТЕЛНА ПОДКРЕПА НА ОТБРАНАТА

Константин Попов¹, PhD

Резюме

Статията разглежда важни аспекти на случващото се в отбраната през призмата на законодателната подкрепа за отбранителната политика. Какви са ролята и мястото на законодателната власт и правомощията на Народното събрание? Как участва Комисията по отбрана в предварителната подготовка, обсъждане и приемане на документите? Значението на постигането на консенсус по основните цели и приоритети на отбранителната политика за стабилност и стратегическа перспектива в развитието на въоръжените сили. Необходимостта от всеобхватен подход и интегрирани усилия.
Ключови думи: отбранителна политика; въоръжени сили; законодателна подкрепа.

LEGISLATIVE SUPPORT FOR DEFENSE

Constantin Popov, PhD,
Chairman of the Defense Committee at the 44th National Assembly ²

Abstract

The article looks at what is happening in defense through the lens of legislative support for defense policy. What are the role and place of the Legislature and the powers of the National Assembly. Development and acceptance of documents, participation in preliminary preparation, discussion and adoption. The importance of reaching consensus on the main goals and priorities of the defense policy for stability and strategic perspective in the development of the armed forces. The

---

¹ Генерал (о.р.) д-р Константин Попов, понастоящем е председател на комисията по отбрана в 44-то Народно събрание. По време на военната си кариера преминава от младши пилот в изстребителна ескадрила, командир на изстребителна въздушна база, през командир на ВВС и зам. -началник на отбраната до началник на отбраната на Република България. Има над 1200 летателни часа на Л-29, МиГ-15, МиГ-17, МиГ-21, МиГ-29. Генерал Попов е един от първите висши български офицери работили в щаба на НАТО. Той е бил началник на щаба на Центъра за съвместно обучение на НАТО в Бидгощ, Полша (2005–2006) и заместник-началник на щаба на Командването на въздушния компонент на НАТО в Измир, Турция (2006-2008). Генерал Попов е избран в българския парламент през април 2017 г. след оттеглянето си от активна служба. Притежава докторска степен по организация и управление на въоръжените сили от военна академия “Г.С.Раковски”, София. Член е и на Съюза на учените в България.

² General (ret Constantin Popov, PhD is currently Chairman of the Defense Committee at the 44th National Assembly. During his military career he has gone from junior pilot in a fighter squadron, Commander of a fighter air base, through Commander of the Air Force and Deputy Chief of Defense to Chief of Defense of the Republic of Bulgaria. He has over 1200 flight hours on L-29, MiG-15, MiG-17, MiG-21, MiG-29. General Popov is one of the first senior Bulgarian officers who worked in a NATO HQ. He was Chief of Staff, NATO Joint Force Training Centre in Bydgoszcz, Poland (2005 – 2006) and (2006- 2008) Deputy Chief of Staff of the Allied Air Component Command Headquarters, Izmir, Turkey. General Popov was elected to the Bulgarian Parliament in April 2017 upon his retirement of active service. He holds a Ph.D. in Organization and Management of the Armed Forces from “G.S. Rakovski” National Defense College, Sofia. He is also a Member of the Union of Scientists in Bulgaria.

need for a comprehensive approach and integrated efforts requires the participation of many committees other than the Defense Committee.

Keywords: *defense policy; Armed Forces; legislative support*

Увод

Законодателната подкрепа за отбраната се влияе от много и разнообразни фактори, но структуроопределящи са ролята и функциите на Народното събрание, състоянието на нормативната уредба, развитието на средата за сигурност и приоритетите в отбранителната политика, залегнали в Програмата за управление на правителството. Тя ще бъде разгледана в последователността: законодателна подкрепа за повишаване на мотивацията на военнослужещите, включително за развитие на военното образование, за модернизацията и за интеграцията.

Законодателната власт има своята съществена роля и място по отношение на отбраната. Много съществени въпроси са отдадени за решаване в правомощията на Народното събрание. Парламентът определя бюджета на въоръжените сили и общата им численост и основните системи въоръжение; приема програмите за развитие на въоръжените сили и крупните проекти за придобиване на въоръжение и бойна техника.

Общоприето е мнението, че Българската армия и Въоръжените сили като цяло са стълб на държавността и тяхното укрепване е инвестиция в стабилността и просперитета. Отбранителната политика е съществена част от общата политика за сигурност и това налага необходимостта от всеобхватен подход и интегрирани усилия на Комисията по отбрана и други комисии в предварителната подготовка, обсъждане и приемане на документите. Институциите също трябва да работят заедно ръка за ръка. Парламент, изпълнителна власт, научните среди и експертната общност трябва да имат добър диалог и да работят за консенсус.

Комисията по отбрана участва активно в законодателната дейност на Народното събрание. Тя допринася за законодателното осигуряване по въпросите на сигурността и отбраната и на изпълнението на задачи от Въоръжените сили у нас и в съюзна среда – в колективната отбрана на НАТО и Общата политика за сигурност и отбрана на ЕС. От съществено значение е постигането на консенсус по основните цели и приоритети на отбранителната политика. Това е предпоставка за стабилност и стратегическа перспектива в развитието на въоръжените сили.

Съгласно утвърдената практика в Комисията по отбрана много от народните представители обикновено имат солиден армейски стаж, постижения във военната кариерата и висши военни звания. Това е много полезно, тъй като Комисията осъществява контрол и осигурява прозрачност по отношение на дейностите извършвани от министерството по основните проекти и въпроси свързани с отбраната на страната.

***

Ролята и функциите на Народното събрание по отношение на отбраната са определени в Конституцията на Република България³. Парламентът има ключова роля и директно въздействие с правомощията си и произтичащите от това отговорности „да решава въпросите за обявяване на война и за сключване на мир; да разрешава изпращането и използването на български въоръжени сили извън страната и пребиваването на чужди войски на територията на страната или преминаването им през нея“. Народното събрание „обявява военно или друго извънредно положение върху цялата територия на страната или

---

³Конституция на Република България, Обн., ДВ, бр. 56 от 13.07.1991 г., в сила от 13.07.1991 г., последно изм. и доп. ДВ. бр.100 от 18 Декември 2015г.

върху част от нея по предложение на президента или на Министерския съвет“. Народното събрание оказва въздействие върху отбранителната политика и с правомощията си да „ратифицира и денонсира със закон международните договори“ в частност тези от тях, които имат „политически или военен характер“ или „съдържат финансови задължения за държавата“. И разбира се, Народното събрание „приема, изменя, допълва и отменя законите“, от които най-важни за отбранителната политика са гласуваните изменения и допълнения на Закона за отбраната и въоръжените сили⁴. В самия закон, чл. 16⁵ също са разписани много подробни и важни отговорности на Народното събрание по отношение на отбраната. Тук бих искал да отбележа правото на Народното събрание да „определя числеността на въоръжените сили и приема програми за развитието им“. Сега действащата Програма за развитие на отбранителните способности на Въоръжените сили на Република България 2020⁶ е приета през ноември 2015 г. и оттогава не е променяна, докато свързаният с нея План за развитие на въоръжените сили на Република България до 2020 г.⁷ е променян няколко пъти от правителството. Това говори за две неща: от една страна програмата е достатъчно подробна, за да създаде необходимата стратегическа рамка за развитие на отбранителната политика, но и позволява отбранителното планиране в различни варианти. Хоризонтът на Програмата и на Плана е 2020 г. и това е една от причините правителството да проведе Стратегически преглед на системата за национална сигурност и стратегически преглед на отбраната⁸, в резултат на който да бъде предложена за приемане от Народното събрание нова Програма за развитие на отбранителните способности на въоръжените сили до 2032 г., а впоследствие да бъдат приети от правителството и нови планове: План за развитие на въоръжените сили до 2026 г. и Инвестиционен-план програма до 2032 г.

Състоянието на нормативната уредба е важна отправна точка и част от рамката за формулирането и провеждането на отбранителната политика. Правно-нормативна база на отбраната се формира от Конституцията, Северноатлантическия договор и договори на ЕС и съвкупността от законите на страната като цяло. Най-пряко отношение имат Законът за отбраната и въоръжените сили, Законът за резерва на въоръжените сили⁹, Законът за

---

⁴Закон за отбраната и въоръжените сили на Република България, Обн., ДВ, бр. 35 от 12.05.2009 г., в сила от 12.05.2009 г., последно изм. и доп., бр. 17 от 26.02.2019 г., бр. 42 от 28.05.2019 г., в сила от 28.05.2019 г.

⁵ Пак там, чл. 16. Народното събрание: 1. решава въпросите за обявяване на война и за сключване на мир; 2. обявява военно или друго извънредно положение върху цялата територия на страната или върху част от нея по предложение на президента на републиката или на Министерския съвет; 3. разрешава пребиваването на чужди войски на територията на страната или преминаването им през нея; 4. ратифицира и денонсира със закон международните договори с военен характер; 5. приема Стратегия за национална сигурност на Република България по предложение на Министерския съвет; 6. определя числеността на въоръжените сили и приема програми за развитието им по предложение на Министерския съвет; 7. определя средствата от държавния бюджет, необходими за осигуряване на отбраната на страната, както и за участие в операции и мисии извън територията на страната; 7а. (нова -ДВ, бр. 16 от 2010 г., в сила от 26.02.2010 г.) приема с решение програма и/или проекти за инвестиционни разходи за придобиване и/или модернизация на въоръжение, техника и оборудване за нуждите на въоръжените сили, когато стойността на всеки от проектите надвишава 100 млн. лв., по предложение на Министерския съвет; 8. открива, преобразува, преименува и закрива военни академии и висши военни училища, както и филиали и факултети в тях, в които се извършва обучение по специалности от регулираните професии; 9. упражнява парламентарен контрол върху органите на изпълнителната власт, изпълняващи функции в областта на отбраната.

⁶Програма за развитие на отбранителните способности на Въоръжените сили на Република България 2020 и за определяне числеността на въоръжените сили, приета с Решение на Народното събрание от 25.11.2015 г., публикувано в Държавен вестник, бр.93, от дата 1.12.2015 г.

⁷План за развитие на въоръжените сили на Република България до 2020 г., приет с Постановление на Министерския съвет № 382 от 30.12.2015 г.

⁸ Р е ш е н и е на Министерски съвет № 26 от 18.01.2019 година За провеждане на стратегически преглед на системата за защита на националната сигурност и на стратегически преглед на отбраната

⁹Закон за резерва на въоръжените сили на Република България, Обн., ДВ, бр. 20 от 9.03.2012 г., последно изм. и доп., бр. 103 от 27.12.2016 г., в сила от 27.12.2016 г.

военното разузнаване¹⁰ и Законът за военната полиция¹¹. Заедно с други закони, като Закона за управление и функциониране на системата за защита на националната сигурност¹² или Закона за защита при бедствия¹³, например, се формира една добре развита нормативна уредба за формулиране на отбранителната политика, развитието и използването на Въоръжените сили на Република България. Тази нормативна уредба не може да остане статична. Нека вземем за пример Закона за отбраната и въоръжените сили. На 12 май 2020 г. беше единадесетият „рожден ден“ на сега действащия Закон за отбраната и въоръжените сили. От приемането му до момента са приети 42 пъти изменения и допълнения в текстовете му. В мандата на четиридесет и четвъртото Народно събрание бяха гласувани десет законопроекта за изменение или допълнение на Закона за отбраната и въоръжените сили. Ние сме свикнали да мислим за отбраната като за консервативна дейност, която не се влияе добре от чести и резки смени на регламентите за нейните организация и провеждане. Но нормативната уредба се променя, за да отговори на нови изисквания, възникващи от изменения в средата на сигурност, развитието на държавата или дори от развитието на самите въоръжени сили.

Един от основните фактори, влияещи на тези промени е динамиката в *развитието на средата на сигурност*. В Актуализираната стратегията за национална сигурност е дадена оценка на правителството за състоянието на средата на сигурност. Категорично е посочено, че се задълбочава противопоставянето в международните отношения, „засилват се досегашните и възникват нови рискове и заплахи за сигурността в света“¹⁴. Изводи и оценки за средата на сигурност се представят редовно чрез системата от годишни доклади като Доклада за състоянието на националната сигурност, Доклада за състоянието на отбраната и въоръжените сили и докладите на службите за сигурност, които се представят от правителството и приемат с решения на Народното събрание. Докладите са публични и освен пред Народното събрание имат за цел да представят и пред обществото оценките на правителството за рисковете и заплахите за националната сигурност. В допълнение на тези официални оценки, ще илюстрирам динамиката в развитието на средата за сигурност чрез пример от ежегодната Международна конференция по сигурността в Мюнхен. Този форум, който през настоящата година отбеляза петдесет и шестото си издание, вече шест години се предшества от издаването на годишен доклад, публикуван от организаторите на конференцията. Докладът съдържа данни и анализи по актуални въпроси на политиката за сигурност. В Доклада по сигурността от Мюнхен за 2019 г.¹⁵, озаглавен "Големият пъзел: Кой ще събере парчетата?" се посочва, че светът не е просто свидетел на поредица от по-малки и по-големи кризи, но има по-фундаментален проблем, който е пренареждането на основни парчета от международния ред. Разгръща се нова ера на съревнование между великите сили, придружена от определен лидерски вакуум в това, което е известно като либерален международен ред“. Още заглавието на следващия Доклад по сигурността от Мюнхен 2020¹⁶, който е наречен „Без запад“ или „По-малко запад“, за да не звучи толкова фаталистично, показва бързото и динамично развитие на ситуацията. Само след една година

¹⁰ Закон за военното разузнаване, в сила от 01.11.2015 г. Обн. ДВ. бр.88 от 13.11.2015г.

¹¹ Закон за военната полиция, в сила от 24.06.2011 г. Обн. ДВ. бр.48 от 24.06.2011г.

¹² Закон за управление и функциониране на системата за защита на националната сигурност. В сила от 01.11.2015 г. Обн. ДВ. бр. 61 от 11 Август 2015 г.

¹³ Закон за защита при бедствия, Обн. ДВ. бр.102 от 19 Декември 2006г., последно изм. и доп. ДВ. бр.77 от 18 септември 2018г.

¹⁴ Актуализирана стратегия за национална сигурност на Република България, Приета с Решение на НС от 14.03.2018 г., обн., ДВ, бр. 26 от 23.03.2018 г.

¹⁵ "The Great Puzzle: Who will Pick Up the Pieces?" the Munich Security Report 2019, https://securityconference.org/assets/02_Dokumente/01_Publikationen/MunichSecurityReport2019.pdf

¹⁶ „Westlessness“, Munich Security Report 2020, https://securityconference.org/assets/user_upload/MunichSecurityReport2020.pdf

оценката е, че „конкретните предизвикателства за сигурността изглежда са станали неделими от онова, което някои биха описали като разпадане на западния проект“, в ситуация при която „Западът, се оспорва както отвътре, така и отвън“. Европа, към която принадлежим географски и ценностно, която е люлката и ключов елемент от западния проект, от една страна е привлекателна, а от друга страна е уязвима за атаки с потенциален голям ефект - от разрушително въздействие на миграцията, през тероризма и кибер заплахите, размирици в мега полис или голям град, до междудържавен конфликт.

Настоящата динамика на международната сцена поставя предизвикателства пред европейската и световната сигурност. При тези условия сегашното управляващо мнозинство издигна отбраната в приоритет и работи целенасочено за решаване на неотложните предизвикателства пред Върховете сили на Република България. Почти напълно са реализирани залегналите *в Програмата за управление на правителството*¹⁷ два приоритета в отбранителната политика, седем цели и свързаните четиридесет и една мерки за тяхното изпълнение.

От годините на моята командирска практика винаги подреждам приоритетите си в отбраната по реда: първо хората, модернизацията и интеграцията. Ще го следвам и сега.

Когато се говори за хората в отбраната трябва да бъде отдадено дължимото уважение и благодарност на всички онези мъже и жени в униформа, които служат във върховете сили – от началника на отбраната до войника в бойното формирание, за това, че те добросъвестно в условията на невинаги добро ресурсно осигуряване изпълняват своите воински задължения. Примери може да бъдат дадени с участието в операции и мисии зад граница – в Афганистан, в Косово и на други места, откъдето се получават непрекъснато изключително високи оценки за работата на българските военнослужещи. Военнослужещи почти ежедневно се включват и помагат на хората при природни бедствия, пожари, сняг в много сложните зимни условия, при наводнения и най-скорошния пример е с пандемията от COVID-19.”

Законодателни мерки за преодоляване на некомплекта личен състав са сред най-сериозните предизвикателства. Основно място в законодателната подкрепа за отбранителната политика заема грижата за хората в отбраната. Те са основния капитал в изграждане на способностите. Приоритет е повишаване на мотивацията на военнослужещите, поддържане на висок боен дух и попълване на Върховете сили с личен състав.

Към 31.12.2019 г. длъжностите за военнослужещи в Министерството на отбраната, структурите на пряко подчинение на министъра на отбраната и Българската армия са били комплектувани на 79.27% от щатния състав (80 %¹⁸). Недостигът на военнослужещи е както следва: офицери около 19 % (19%); офицерски кандидати около 10 % (17 %); сержанти (старшини) около 9 % (9%); войници (матроси) около 29 % (27%).¹⁹ Сравнението с предходната година показва, че се е запазил процентът на некомплект за офицери и старшини, намалява за офицерски кандидати и нараства за войниците.

Подобряване на заплащането на военнослужещите продължи да бъде обект на специално внимание. Законодателна подкрепа в тази област се осъществява чрез закона за държавния бюджет. Много важно е в бюджета да има заделени средства за увеличаване на възнагражденията на личния състав и за назначаването на нови военнослужещи на незаетите места. Чрез бюджета бяха осигурени средства и бяха повишени възнагражденията

¹⁷Програма за управление на правителството на Република България за периода 2017-2021 г. , https://www.government.bg/files/common/GovPr_2017-2021.pdf

¹⁸ В скоби са съответните данни в края на 2018 г. (б.а.)

¹⁹ Проект на Доклад за състоянието на отбраната и Върховете сили за 2019 г. (Приет с Решение на Министерски съвет 258 от 15.04.2020 г.)

на военнослужещите с по десет процента в три последователни години в мандата на това управление. Още по важно е в следващите години тези средства да се запазват и дори да се увеличават. Политическата воля на управляващото мнозинство е да се промени перспективата пред развитието на Въоръжените сили в положителна посока, като в центъра се поставят военнослужещите и служителите в министерството на отбраната и Българската армия. Работа на командирите след това е да изучат спецификата на общините и пазара на труда, да достигнат до подходящите млади хора и да се повиши техният интерес за служба.

Равносметката на Комисията по отбрана показва, че бяха взети важни решения и законодателните мерки за преодоляване на некомплекта личен състав.

Приетите бяха няколко закона за изменение и допълнение на Закона за отбраната и въоръжените сили. През 2017 г. с направено изменение са осигурени равни възможности на мъжете и жените военнослужещи да ползват родителския отпуск. Впоследствие с нова алинея в чл. 136 на Закона беше въведено изискване за изслушване от Комисията по отбрана на офицерите, удостоени с висши офицерски звания. Приети бяха изменения в Закона за отбраната и въоръжените сили, с които се въведе нова схема за заплащане на военския труд. Промяната дава възможност за справедливо оценяване на труда на отделните категории военнослужещи. С друг закон за изменение и допълнение на Закона за отбраната и въоръжените сили бяха приети допълнителни мерки, които да допринесат за попълване на некомплекта военнослужещи във Въоръжените сили. Бяха въведени два типа мерки. Първият тип мерки е за „разширяване базата на входа“ и увеличаване възможностите за набиране на военнослужещи, които отговарят на условията, могат и искат да служат във въоръжените сили – да го направят. Регламентирана е възрастта за приемане на военна служба на 40 години за всички категории военнослужещи. Най-значително – с 12 години - е завишението за войниците, където е и най-същественният недостиг. При един гъвкав подход на Министерството на отбраната и при сегашната обстановка би могло да се увеличи броя на кандидатите, а и да се намали натискът върху социалната система от нарасналата безработица от COVID-19. Втората група мерки са за задържане на хората на изхода от система и включват увеличаване с три години на пределната възраст за военнослужещите, които не са упражнили правото си на пенсия, а за длъжностите, за които се изисква хабилитация и не са упражнили правото си на пенсия - с пет години. Има и възможност за увеличаване на пределната възраст до три години на военнослужещите, упражнили право на пенсия, които са нужни на въоръжените сили.

Не бива да се забравя, че военнослужещите могат да разчитат на медицинско осигуряване за тях и техните семейства, детски градини, помощ за семействата при преместване, пенсиониране при условията на първа категория труд по Кодекса за социално осигуряване. В Кодекса за социално осигуряване беше прието и едно на пръв поглед не много съществено изменение и допълнение, по предложение на народни представители от всички парламентарни групи. Беше добавен текст, с който родителите на военнослужещи, загинали при или по повод на изпълнение на военна служба в операции или мисии извън територията на страната имат право на наследствени пенсии.

Със законодателните промени и предприетите комплексни мерки беше спряна тенденцията за отлив на кадрови военнослужещи от Въоръжените сили. В никакъв случай не бих казал, че всичко е перфектно в социалния пакет. Има какво да се усъвършенства. Очакват се предложения от Стратегическия преглед в рамките на бъдещата Програма 2032.

Част от така наречения „социален пакет“ за мотивация са и възможностите за предвидимо и стабилно кариерно развитие, за преминаване през длъжности у нас и в чужбина, за образование, за професионално усъвършенстване и реализация. Сериозни стъпки бяха предприети в законодателна подкрепа за развитие на военното образование. През 2018 г. бяха приети три решения на Народното събрание относно Военна академия „Г. С. Раковски“, Националия военен университет „Васил Левски“ и Висшето военноморско

училище „Никола Йонков Вапцаров“. Тези решения са основополагащи актове с много важно значение за съответните висши военни учебни заведения. Промените отговориха на новите изисквания, произтичащи от значителното развитие през последните петнадесет години на дейността на военно-образователните институции, както в национален, така и в международен аспект. Разкрити са нови специалности по акредитирани професионални направления. Повишен е интересът към преподаваните образователни услуги и е увеличен броят на желаещи да се обучават във военно-образователните институции. Извършени са промени и в нормативната уредба и по-специално в Закона за отбраната и въоръжените сили на Република България, регламентиращи дейността на Висшите военни учебни заведения.

През 2019 г. беше прието решение на Народното събрание, с което беше открито отново Висшето военновъздушно училище „Георги Бенковски. То ще обучава висококвалифицирани авиационни специалисти, за да отговори на новите на повишените изисквания към обучението на кадри за българските ВВС, в регионален и в международен план. Това е особено важно сега, когато предстои нов тип боен самолет да бъде приет на въоръжение във Военновъздушните сили.

Модернизацията на въоръжените сили има пряко отношение към личния състав и връзка с интеграцията. През 2019 г. беше извършен технологичен пробив в **модернизацията** с придобиването на осем бойни самолета F-16, блок 70/72. С изразената политическа воля и с приемането на Национален план за повишаване на разходите за отбрана на 2% от brutния вътрешен продукт до 2024 г.²⁰, стана възможно модернизацията да включи и трите вида въоръжени сили (Военновъздушните сили, Военноморските сили и Сухопътни войски, б.а.). Това е добро и политически мъдро решение, което дава възможност на трите стълба на националната ни отбрана да се модернизират и развият синхронизирано.

Известно е, че по отношение на трите “големи” модернизационни проекта за армията Народното събрание има правомощията и отговорността да ги утвърди, както и да упражнява наблюдение и контрол за прозрачността и ефикасността на тяхната реализация. В тази връзка, трябва да отбележа, че имаше и Временната комисия²¹, която беше сформирана за проучване изпълнението на процедурата по избор на нов тип боен самолет.

И трите големи модернизационни проекта бяха приети с решения на Народното събрание, в съответствие с чл. 16, ал. 7а от Закона за отбраната и въоръжените сили²². От Народното събрание бяха ратифицирани със закон международните договори за закупуване от САЩ на “Самолети F-16 Block 70 и свързаната с тях поддръжка”²³ и Рамковото споразумение между Министерството на икономиката на Република България и Lockheed Martin Global INC относно програма за индустриално сътрудничество F-16 блок 70. Тези закони бяха повторно приети на 26 юли 2019 г. след вето на президента.

²⁰ Национален план за повишаване на разходите за отбрана на 2% от brutния вътрешен продукт на Република България до 2024 г.

²¹ Сформирана с Решение на Народното събрание от 28.06.2017 г. (ДВ, бр. 53 от 04.07.2017 г.)

²² Чл. 16. Народното събрание: 1. .... 7а. (нова - ДВ, бр. 16 от 2010 г., в сила от 26.02.2010 г.) приема с решение програма и/или проекти за инвестиционни разходи за придобиване и/или модернизация на въоръжение, техника и оборудване за нуждите на въоръжените сили, когато стойността на всеки от проектите надвишава 100 млн. лв., по предложение на Министерския съвет;

²³ Законопроект за ратифициране на международен договор (LOA) BU-D-SAB „Самолети F-16 Block 70 и свързана с тях поддръжка“ (F-16 Block 70 aircraft and associated support), международен договор (LOA) BU-D-AAA „Боеприпаси в подкрепа на F-16“ (Munitions in support of the F-16), международен договор (LOA) BUP-AAD „Sidewinder AIM 9X Блок II ракети, свързани материали и услуги“ (Sidewinder AIM 9X Block II Missiles, associated material and services) и международен договор (LOA) BU-P-LAR „Многофункционална система за разпределение на информация –Съвместна тактическа радиосистема (MIDS JTRS) и свързана с нея поддръжка и оборудване“ (Multifunctional Information Distribution System Joint Tactical Radio System (MIDS JTRS) and related support and equipment).

Освен тези договори със закони бяха ратифицирани и други „по-малки“ договори, като, договорът с Нидерландия на кораби - минни ловци; международният договор за лицензи и техническа поддръжка на системата за конструктивни симулации JCATS²⁴ и обучение за усвояване на новото оборудване; както и на международен договор за доставка на оборудване, софтуерни актуализации, услуги и обучение за поддръжка на Комплектомобилна производствена линия за метални конструкции със САЩ.

Когато говорим за *интеграцията*, следва да се има предвид, се осъществява на две нива - със съюзници и партньори и вътре в страната между институциите. Съвременната позиция на страната ни в международните отношения предполага и съвременни принципи на формиране и осъществяване на политиката за сигурност, между които всеобхватен подход към сигурността, с прилагането на всички инструменти на държавната мощ – дипломатия, разузнаване, икономика и въоръжени сили, неделимост на сигурността и ефективно управление на ресурсите, необходими за нейното успешно осъществяване.

Мястото и ролята на Въоръжените сили в процеса на изграждане на доверие и сътрудничество между институциите имащи отношение към националната сигурност на страната е основно и неоспоримо. Въоръжените сили изграждат ядрото на националната сигурност, осигурявайки уникален принос. Те ни дават възможност да използваме сила, когато са изчерпани всички останали средства за защита на жизненоважните национални интереси. Освен това, с наличните способности, по така наречената „мисия трета“ „Принос към националната сигурност в мирно време“, формирания от въоръжените сили поддържат готовност за участие в различни дейности на територията на цялата страна. Българските въоръжени сили, които по закон имат подпомагаща роля, разполагат с разнообразни способности за принос към националната сигурност в мирно време и са в готовност при необходимост да подпомагат усилията на другите държавни институции и местните власти за овладяване на криза и преодоляване на последствията. Със законодателни промени стана възможно, когато се наложи Въоръжените сили да се включат в охрана на държавната граница, овладяване на миграцията и противодействие на терористични заплахи. Най-пресен е примерът с пандемията от COVID-19. Благодарение работата на Правителството, мерките започнаха навреме, бяха всеобхватни, балансиращи и включиха здравни, социални и икономически аспекти. На ранен етап Народното събрание обяви извънредно положение и гласува допълнително кризисно законодателство. Извършена беше подготовка и повишаване на готовността на Въоръжените сили за оказване на подкрепа на органите на МВР за защита на държавната граница и подпомагане на населението при кризи, бедствия и аварии при необходимост. Разработени бяха съответните планове, така че при решение на Министерски съвет въоръжените сили да изпълнят поставени задачи. Още от първите дни Военномедицинска академия се включи в борбата срещу COVID-19 с медицинска експертиза и материална база. Бяха развърнати и военно-полеви болници.

В международен план страната ни се запази като остров на стабилност и се ползва с доверие сред международните ни съюзници и партньори, благодарение на провежданата сериозна, стабилна, балансирана, европейски ориентирана политика.

Законодателната подкрепа на интеграцията в международен план се материализира чрез ратификация на международни договори, споразумения и меморандуми, осигуряващи важни аспекти на сътрудничеството и взаимодействието в отбраната в съюзен формат в НАТО и ЕС и с отделни държави. Ратифицирани бяха със закон общо 15 договора (Виж таблица, приложение 1). Показателно за отношението към въпросите на отбраната и в частност към процесите на интеграция е приемането с голямо мнозинство на повечето

---

²⁴ Joint Conflict & Tactical Simulation

ратификационни закони, като в много от случаите гласуването на първо и второ четене се извърши в едно пленарно заседание.

Специално внимание бих искал да отделя на ратифицирането на протокола към Северноатлантическия договор относно присъединяването на Република Северна Македония. Протоколът представлява допълнение към Северноатлантическия договор за присъединяването на Република Северна Македония към НАТО, което е много важна крачка към установяването на трайна сигурност и просперитет в региона.

Със закони, разглеждани в Комисията по отбрана, бяха ратифицирани договори и споразумения за по-нататъшно интегриране на Въоръжените сили в ЕС и НАТО и повишаване на оперативната съвместимост със съюзниците. Времето не позволява да бъдат изброени всички, но такъв пример е законът за ратифициране на Меморандум за разбирателство за подготовка на авиация за специални операции. Споменавам не случайно специалните операции, защото с друг закон, но за изменение и допълнение в Закона за отбраната и въоръжените сили, беше предвидено създаване на Съвместно командване за специални операции. Формирането на това командване подобрява съвместимостта с НАТО, както и използване на силите за специални операции за мирновременни задачи в отговор на съвременните рискове и заплахи за националната сигурност на страната.

Беше извършена актуализация и усъвършенстване на Стратегията за национална сигурност е в съответствие с променената среда на сигурност на република България. Стратегията очертава по-широко разбиране за националната сигурност, като посочва националните интереси, необходимите условия и предпоставки за тяхното реализиране чрез неутрализиране на рисковете и заплахите за страната и нейните граждани. Разделът по отбранителната политика също е актуализиран. Посочени са основни предизвикателства в отбраната и подходи за тяхното преодоляване. Предвидено е поетапно увеличаване на бюджета за отбрана до 2% от БВП на страната. Заложено е реализиране на инвестиционните проекти за придобиване на нови основни бойни платформи и цялостна модернизация на въоръжените сили. Подчертано е значението на създаване на система за прозрачен, ясен подбор и кариерно развитие на военнослужещите и цивилните служители, която да включва и ефективен пакет от мерки за мотивация. Като основен приоритет е определено и изпълнението на приетите от България цели за способностите на НАТО за колективна отбрана и изграждане на отбранителни способности на Европейския съюз. Актуализираната стратегия ще даде възможност за подобряване на механизма за планиране и изпълнение на политиките за национална сигурност, включително чрез по-ефективно използване на потенциала от членството на България в НАТО и в Европейския съюз.

В заключение

Светът не стана по-спокойно място нито след края на “студената война”, а още по малко в последните години. Случващото се в средата на сигурност потвърждава необходимостта да укрепваме мощта на държавата: военна, политическа, икономическа, гражданска и информационна в името на стабилност, на сигурност, на здрава нация. Коронавирусът също подейства като мултипликатор на предизвикателствата пред сигурността. Не случайно генералният секретар на НАТО Столтенберг предупреди, че не трябва да допускаме здравната криза да прерасне в криза на сигурността. Уроците от кризата следва да бъдат четени внимателно и може да се помисли за механизъм за оказване на колективна подкрепа при епидемии и пандемии.

В икономиката усилията на правителството за икономическа стабилност, инвестиции и развитие на производството дават резултат и се надявам успешно да преминем и през предизвикателствата след кризата с COVID-19.

Във външнополитически план с разумна балансирана външна политика и стабилност България е търсен и уважаван съюзник и партньор.

По отношение на гражданската и информационната среда във вътрешен план е необходимо спокойствие, сигурност, стабилност и доверие в институциите, добър тон в политическия диалог, гравитност и търсене на общи позиции, обединени около националния интерес. Налага се по-нататъшно развитие на способности за ефективни стратегически комуникации което ще помогне и в случай на хибридно въздействие, особено в условията на криза.

Във военната област модернизацията на Въоръжените сили следва да върви паралелно с комплекс от мерки за подобряване окомплектоването с личен състав и подготовката. Проектите за обновяване въоръжението на Българската армия може и трябва да допринесат за продължаващата модернизация на страната ни. Провежданият Стратегически преглед на системата за защита на националната сигурност и Стратегически преглед на отбраната следва ясно да покаже какви отбранителни способности трябва да има България, да продължи модернизацията и укрепване на отбраната. В резултат от Стратегически преглед се очаква нова „Програма за развитието на отбранителните способности на въоръжените сили на Република България 2032“ (Програма 2032), последвана от нов План за развитие на Въоръжените сили и Инвестиционен план-програма. Народното събрание в рамките на своите правомощия и отговорности ще трябва да се произнесе по общата численост на Въоръжените сили и да приеме Програмата. Ще е много полезно да бъде постигнат консенсус, защото това ще даде стабилност по основните приоритети на отбранителната политика в средно и дългосрочен план.

Приложение 1

№ по ред	Проект на Закон/Решение	Внесен от/на	Значение за отбранителната политика
Законодателни мерки за преодоляване на некомплекта личен състав			
1.	Законопроект за изменение и допълнение на Закона за отбраната и въоръжените сили на Република България, № 702-01-3	Министерски съвет / 12.06.2017 г.	Равни възможности на мъжете и жените военнослужещи да ползват родителския отпуск. Синхронизиране на националното право с Директива 2010/18/ЕС.
2.	Законопроект за изменение и допълнение на Закона за отбраната и въоръжените сили на Република България (ЗОВСРБ), № 754-01-30	Константин Попов и група народни представители/ 22.06.2017 г.	С нова алинея в чл. 136 се въвежда представяне в Комисията по отбрана на офицерите, удостоени с висши офицерски звания.
3.	Законопроект за изменение и допълнение на Кодекса за социално осигуряване № 854-01-12,	Народните представители К. Нинова, Ц. Цветанов, П. Витанов, Т. Ерменков, К. Попов, Ж. Бойчев и С. Панчев / 22.02.2018 г.	Родителите на военнослужещи, загинали при или по повод на изпълнение на военна служба в операции или мисии извън територията на страната получават право на наследствени пенсии.
4.	Законопроект за изменение и допълнение на Закона за отбраната и въоръжените сили на Република България, № 802-01-48	Министерски съвет / 29.10.2018 г.	Промяна в заплащането на военнослужещите. Основното им месечно възнаграждение се определя в зависимост от заеманата длъжност и присвоеното им военно звание. Диференциране на заплащането и справедливо оценяване на труда на отделните категории военнослужещи.
5.	Законопроект за изменение и допълнение на Закона за отбраната и въоръжените сили на Република България, № 002-01-9	Министерски съвет / 03.02.2020.	Увеличава се с три години на пределната възраст за военна служба за военнослужещите, които не са упражнили правото си на пенсия, а за длъжностите, за които се изисква хабилитация и военнослужещите не са упражнили правото си на пенсия – с пет години. Създава се на законова възможност за увеличаване на пределната възраст до три години на военнослужещите, упражнили

			<p>право на пенсия, които са нужни на въоръжените сили.</p> <p>Регламентира се възрастта за приемане на военна служба на 40 години за всички категории военнослужещи.</p> <p>Въвежда се срок за престояване на длъжност за военнослужещите с висши офицерски звания и с военно звание „полковник“ („капитан I ранг“), които са заемали длъжност повече от 4 години и откажат да бъдат преназначени на предложена им равна или по-висока длъжност за срок една година.</p>
Законодателна подкрепа за развитие на военното образование			
1.	<p>Проект на решение на Народното събрание за изменение на Решение за привеждане на акта за създаване на Военна академия „Георги Стойков Раковски“ в съответствие със Закона за отбраната и въоръжените сили на Република България и Закона за висшето образование, N 802-03-02.</p>	<p>Министерски съвет / 23.03.2018 г</p>	<p>Решенията са основополагащи актове с много важно значение за съответните висши военни учебни заведения. Промените отразяват значителното развитие на дейността на военно-образователните институции в национален и в международен аспект. Разкрити са нови специалности по акредитирани професионални направления.</p>
2.	<p>Проект на решение на Народното събрание за изменение на Решение за привеждане на акта за създаване на Висшето военноморско училище „Никола Йонков Вапцаров“ в съответствие със Закона за отбраната и въоръжените сили на Република България и Закона за висшето образование, N 802-03-3</p>	<p>Министерски съвет / 26.03.2018 г.</p>	<p>Повишен е интересът към образователните услуги и е увеличен броят на желаещи да се обучават във военно-образователните институции. Извършени са промени и в нормативната уредба, регламентиращи дейността на Висшите военни учебни заведения.</p>
3.	<p>Проект на решение на Народното събрание за изменение на Решение за преобразуване на Висшето военно общовойсково училище „Васил Левски“, Висшето военно училище за артилерия и противовъздушна отбрана „Панайот Волов“ и Висшето военновъздушно училище</p>	<p>Министерски съвет / 26.03.2018 г.</p>	

	„Георги Бенковски" в Национален военен университет „Васил Левски", N 802-03-4		
4.	Проект за Решение на Народното събрание за откриване на висше военно училище с наименование „Висше военновъздушно училище „Георги Бенковски", № 902-03-7	Министерски съвет / 10.04.2019 г.	Откриването на самостоятелно висше военновъздушно училище ще отговори на изискванията за усвояване на нови системи въоръжение и бойна техника и за получаване на качествено авиационно образование. Пилотите ще получават сертификат и за гражданската авиация и ще се извършва обучение за гражданската авиация у нас и за чужди потребители. Ще се преодолее разделението на висшето авиационно образование и професионалното обучение.
Законодателна подкрепа за модернизацията			
1.	Решение на Народното събрание за сформирание на Временна комисия за проучване изпълнението на процедурата по избор на нов тип боен самолет.	28.06.2017 г. (ДВ, бр. 53 от 04.07.2017 г.)	
2.	Решение на Народното събрание за приемане на Проект на инвестиционен разход „Придобиване на основна бойна техника за изграждане на батальонни бойни групи от състава на механизирани бригада" и на Актуализиран проект за инвестиционен разход „Придобиване на нов тип боен самолет", № 802-03-8	Министерски съвет / 21.05.2018 г.	Поддържане на модерни и боеспособни Въоръжени сили, които следва да са адекватни на новите предизвикателства и да са в съответствие с процеса на отбранително планиране на НАТО и процеса на развитие на отбранителните способности в Европейския съюз.
3.	Решение на Народното събрание за приемане на Актуализиран проект за инвестиционен разход „Придобиване на многофункционален модул патрулен кораб за ВМС“, № 802-03-9	Министерски съвет / 02.07.2018 г.	Преодоляване на съществуващия дефицит от способности и постигане на необходимата оперативна съвместимост на Българските Военноморски сили със страните-членки на НАТО и ЕС. Ще осигури в по-голяма степен изпълнението на поставените пред Военноморските сили задачи.

4.	<p>Законопроект за ратифициране на международен договор (LOA) BU-D-SAB „Самолети F-16 Block 70 и свързана с тях поддръжка“ (F-16 Block 70 aircraft and associated support), международен договор (LOA) BU-D-AAA „Боеприпаси в подкрепа на F-16“ (Munitions in support of the F-16), международен договор (LOA) BUP-AAD „Sidewinder AIM 9X Блок II ракети, свързани материали и услуги“ (Sidewinder AIM 9X Block II Missiles, associated material and services) и международен договор (LOA) BU-P-LAR „Многофункционална система за разпределение на информация –Съвместна тактическа радиосистема (MIDS JTRS) и свързана с нея поддръжка и оборудване“ (Multifunctional Information Distribution System Joint Tactical Radio System (MIDS JTRS) and related support and equipment), № 902-02-19</p>	<p>Министерски съвет / 15.07.2019 г.</p>	<p>Повторно приет на 26 юли 2019 г. след вето на президента</p>
5.	<p>Законопроект за ратифициране на Международен договор за покупка и доставка на минен ловец „Мааслуис“, клас „Трипарти“, с бордови № M856, и минен ловец „Хелевутслайс“, клас „Трипарти“, с бордови № M859, № 902-02-30</p>	<p>Министерски съвет / 22.11.2019 г.</p>	
6.	<p>Законопроект за ратифициране на международен договор (LOA) BU-B-UCB, „Материали, доставка на оборудване, софтуерни актуализации, услуги и обучение за поддръжка на Комплектомобилна производствена линия за метални конструкции (Ultimate Building Machine – UBM)", № 902-02-31</p>	<p>Министерски съвет / 06.12.2019 г.</p>	

Законодателна подкрепа на интеграцията			
1.	Законопроект за ратифициране на Споразумението между Република България и Върховното Главно Командване на Обединените Въръжени Сили в Европа и Щаба на Върховния съюзен главнокомандващ по трансформацията за допълнение към Парижкия протокол, № 702-02-5.	Министерски съвет / 26.06.2017 г.	Регламентира се статусът на всички щаботе и структури на НАТО на територията на Република България и се детайлизира и разширява статусът на съответната структура, личния състав и придружаващите членове на семейства в сравнение с тъй наречения Парижки протокол за статута на международните военни щаботе, създадени в съответствие със Северноатлантическия договор
2.	Законопроект за ратифициране на Техническото споразумение относно Центъра за координация на придвижването „Европа“, № 702-02-7	Министерски съвет / 29.06.2017 г.	Създава се Център за координация на придвижването „Европа“, предназначен да координира и да подобри използването на способностите за въздушен и наземен транспорт и за дозареждане във въздуха.
3.	Законопроект за ратифициране на Меморандум за разбирателство относно създаването, дейността, окомплектоването с личен състав, финансирането, административното ръководство и поддръжката на Щаба на Многонационална дивизия "Югоизток" (HQ MND-SE)., № 702-02-9	Министерски съвет / 17/08/2017 г.	Щабът на Многонационална дивизия „Югоизток" (HQ MND-SE) е активиран от Северноатлантическия съвет (НАС) на 1 декември 2015 г. като военна структура на НАТО под оперативното командване на Върховния командващ на съюзните сили на НАТО в Европа (SACEUR). Рамкова държава на щаба е страната домакин - Румъния.
4.	Законопроект за ратифициране на Техническото споразумение между правителството на Република България и Върховното главно командване на Обединените въръжени сили на НАТО в Европа (SHAPE) относно осигуряването на поддръжка от страната-домакин на дейности на съюзнически сили в контекста на Съвместните сили с много висока степен на готовност (VJTF), № 702-02-10	Министерски съвет / 16.10.2017 г.	Описва концепция за поддръжка от страната-домакин (ПСД), по която ще се осигуряват на Силите с много висока степен на готовност (VJTF) или техни елементи при преминаване и/или развърщане на територията на страната.

5.	Законопроект за изменение и допълнение на Закона за преминаването през и пребиваването на територията на Република България на съюзнически и на чужди въоръжени сили , № 702-01-42	Министерски съвет / 31.10.2017 г.	Регламентирана хипотезата на установяване в Република България на постоянна структура на НАТО, каквито вече съществуват у нас, за да се приложат международните договори в сила за Република България относно разполагане на структури на НАТО и страната да изпълнява точно задълженията си по тях.
6.	Законопроект за изменение и допълнение на Закона за изпълнение на Конвенцията по касетъчните боеприпаси и Конвенцията за забрана на използването, складирането, производството и трансфера на противопехотни мини и за тяхното унищожаване, № 702-01-50	Министерски съвет / 27.11.2017 г.	Усъвършенства се нормативната уредба, регламентираща дейността по разпореждането с отпадъчните продукти (взривни вещества и метали) и опаковките, получени при унищожаването на касетъчните боеприпаси на Въоръжените сили извън територията на страната.
7.	Законопроект за ратифициране на Техническо споразумение относно взаимна поддръжка чрез обмен на услуги в областта на въздушния транспорт и дейности на военновъздушните сили /ATARES/ и на Техническо споразумение относно взаимна поддръжка чрез обмен на услуги в областта на транспорта по повърхността за осигуряване на дейности на въоръжените сили /SEOS/ - 802-02-3	Министерски съвет / 16.01.2018 г.	Въз основа на двете споразумения се осъществява международно сътрудничество за обмен на услуги в областта на въздушния транспорт както и обмен на услуги в областта на сухоземния, речен и морски транспорт, наречен в Споразумението „транспорт по повърхността“.
8.	Законопроект за ратифициране на протокол към Северноатлантическия договор относно присъединяването на Република Северна Македония, № 902-02-5,	Министерски съвет / 14.02.2019 г.	Протоколът представлява допълнение към Северноатлантическия договор за присъединяването на Република Северна Македония.
10.	Законопроект за ратифициране на Конвенцията за Международната хидрографска организация № 802-02-6	Министерски съвет / 16.02.2018 г.	Регламентира сътрудничеството с Международната хидрографска организация, водеща международна институция в сферата на хидрографията, картографията и безопасността на море, което е от важно значение за безопасността на плаванията.

11	Законопроект за ратифициране на Програмно споразумение № В 1381 относно многонационалното модулно медицинско формирование (МЗУ), № 802-02-15	Министерски съвет / 07.06.2018 г.	В съответствие с инициативата на ЕС „Обединяване и споделяне“ има за цел да улесни стандартизацията и оперативната съвместимост в сферата на медицинското сътрудничество.
12.	Законопроект за изменение и допълнение на Закона за преминаването през и пребиваването на територията на Република България на съюзнически и на чужди въоръжени сили, № 802-01-51	Министерски съвет / 05.11.2018 г.	Създава се бърз и лесен механизъм за уреждане пребиваването на чуждестранните военнослужещи от НАТО, цивилния и техните зависими лица, работещи в структури на Алианса на територията на Република България.
13.	Законопроект за изменение и допълнение Закона за изпълнение на Конвенцията по касетъчните боеприпаси и Конвенцията за забраната на използването, складирането, производството и трансфера на противопехотни мини и за тяхното унищожаване, № 954-01-79	Група народни представители / 12.11.2019 г.	Усъвършенства се нормативната уредба, регламентираща издаването на разрешения за унищожаване и транспортирането на територията на България на касетъчните боеприпаси и противопехотни мини.
14.	Законопроект за ратифициране на Меморандума за разбирателство относно създаването на Многонационална програма за подготовка на авиация за специални операции (МППАЦО), № 902-02-2	Министерски съвет / 14.01.2019 г.	Утвърждава участие на страната в създаването на Общата многонационална програма за подготовка на авиация за специални операции.
15.	Законопроект за изменение и допълнение на Закона за отбраната и въоръжените сили на Република България № № 902-01-16	Министерски съвет / 03.04.2019 г.	Създава се на Съвместно командване за специални операции, с което се подобрява съвместимостта с НАТО, както и използване на силите за специални операции за мирновременни задачи в отговор на съвременните рискове и заплахи за националната сигурност.

Законови, подзаконовни актове и други оригинални документи,

Конституция на Република България, Обн., ДВ, бр. 56 от 13.07.1991 г., в сила от 13.07.1991 г., последно изм. и доп. ДВ. бр.100 от 18 Декември 2015г.

Закон за отбраната и въоръжените сили на Република България, Обн., ДВ, бр. 35 от 12.05.2009 г., в сила от 12.05.2009 г., последно изм. и доп., бр. 17 от 26.02.2019 г., бр. 42 от 28.05.2019 г., в сила от 28.05.2019г.

Закон за резерва на въоръжените сили на Република България, Обн., ДВ, бр. 20 от 9.03.2012 г., последно изм. и доп., бр. 103 от 27.12.2016 г., в сила от 27.12.2016 г.

Закон за военното разузнаване, в сила от 01.11.2015 г.Обн. ДВ. бр.88от 13.11.2015г.

Закон за военната полиция, в сила от 24.06.2011 г.Обн. ДВ. бр.48 от 24.06.2011г.

Закон за управление и функциониране на системата за защита на националната сигурност. В сила от 01.11.2015 г. Обн. ДВ. бр. 61 от 11 Август 2015 г.

Закон за защита при бедствия, Обн. ДВ. бр.102 от 19 Декември 2006г.,

Актуализирана стратегия за национална сигурност на Република България, Приета с Решение на НС от 14.03.2018 г., обн., ДВ, бр. 26 от 23.03.2018 г.

Решение на Министерски съвет № 26 от 18.01.2019 година За провеждане на стратегически преглед на системата за защита на националната сигурност и на стратегически преглед на отбраната

Програма за развитие на отбранителните способности на Въоръжените сили на Република България 2020 и за определяне числеността на въоръжените сили, приета с Решение на Народното събрание от 25.11.2015 г., публикувано в Държавен вестник, бр.93, от дата 1.12.2015 г.

Програма за управление на правителството на Република България за периода 2017-2021 г., https://www.government.bg/files/common/GovPr_2017-2021.pdf

Проект на Доклад за състоянието на отбраната и Въоръжените сили за 2019 г. (Приет с Решение на Министерски съвет 258 от 15.04.2020 г.)

План за развитие на въоръжените сили на Република България до 2020 г., приет с Постановление на Министерски съвет № 382 от 30.12.2015 г.

БИБЛИОГРАФИЯ

"The Great Puzzle: Who will Pick Up the Pieces?" the Munich Security Report 2019,

https://securityconference.org/assets/02_Dokumente/01_Publikationen/MunichSecurityReport2019.pdf

„Westlessness“, Munich Security Report 2020,

https://securityconference.org/assets/user_upload/MunichSecurityReport2020.pdf